

Sygn. akt I ACa 248/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Danuta Jezierska
Sędziowie:	SA Agnieszka Sołtyka SA Mirosława Gołuńska (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Magdalena Goltsche

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2012 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa A. T.

przeciwko D. A. i S. A.

o ochronę dóbr osobistych i zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 24 listopada 2011 r., sygn. akt I C 992/08

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego z tym, że znosi w całości postępowanie w sprawie z pozwu A. T. z dnia 3 grudnia 2008 roku przeciwko D. A. i S. A..

Mirosława Gołuńska Danuta Jezierska Agnieszka Sołtyka

Sygn. akt I A Ca 248/12

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym w Sądzie Okręgowym w Szczecinie w dniu 3 grudnia 2008 r. przeciwko pozwanym - S. A. (wówczas S. M. (1)) i D. A. powód A. T. sformułował szereg żądań pieniężnych tytułem odszkodowania za wyrządzenie mu krzywdy oraz szkód majątkowych. Roszczenia te modyfikowane w toku procesu, były skierowane w części przeciwko samej pozwanej, w części przeciwko obojgu pozwanym, a w części wyłącznie przeciwko pozwanemu (sygn. akt I C 992/08).

Kolejny pozew przeciwko pozwanym zawierającym w części identyczne , w części zmodyfikowane, a w części nowe roszczenie przeciwko obojgu pozwanym powód wniósł w pozwie z dnia 27 stycznia 2009 r. wszczynającym postępowanie przed Sądem Okręgowym w Szczecinie w sprawie o sygn. akt I C 87/09.

Postanowieniem z dnia 1 kwietnia 2011 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie w sprawie o sygn. I C 87/09 umorzył postępowanie w stosunku do pozwanego D. A. w całości i wobec S. A. w zakresie ponad kwotę 742 918 zł (k.437).

Postanowieniem z dnia 27 kwietnia 2011 r. wydanym w sprawie I C 992/08 Sąd Okręgowy w Szczecinie połączył w celu łącznego rozpoznania sprawę z powództwa A. T. przeciwko S. A. o sygn. akt I C 87/09 ze sprawą z powództwa A. T. przeciwko S. A. i D. A. o sygn. akt I C 992/08 i połączone sprawy prowadzić pod sygn. akt I C 992/08 (k.270).

Wyrokiem z dnia 24 listopada 2011 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie powództwo A. T. przeciwko obojgu pozwanym oddalił .

Jednocześnie Sąd postanowił przyznać od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Szczecinie na rzecz adwokatów - P. M. i A. O. , reprezentujących powoda , tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu po 7.200 zł wraz z 23% VAT . Nadto adwokatowi A. O. Sąd przyznał tytułem poniesionych wydatków statecznie kwotę 618,50 zł (k. 492 i k.524- postanowienie z dnia 21.12.2011 r.) .

Oddalenie powództwa było konsekwencją poczynienia następujących ustaleń:

w dniu 19 stycznia 2004 r. A. T. zawarł z S. M. (1) pisemną umowę, na podstawie której użyczył jej i jej dzieciom $\frac{3}{4}$ mieszkania położonego w G. 144/2 na okres od 1 lutego 2004 r. do 1 maja 2008 r., w zamian za opłacanie przez nią czynszu i kosztów utrzymania mieszkania oraz sprawowania opieki nad nim . Na podstawie powyższej umowy S. M. (2) zobowiązała się między innymi do utrzymania sprzętu domowego, mebli, ścian, podłóg i sufitów we właściwym stanie techniczno – sanitarnym i do utrzymania porządku w mieszkaniu. Ponadto zobowiązała się do zachowywania się kulturalnie i w sposób nie przeszkadzający sąsiadom oraz nie wpuszczania do mieszkania osób, których nie aprobuje powód pod rygorem natychmiastowego rozwiązania umowy. Właścicielem mieszkania w G. (...) jest M. T. – matka A. T. , która w dniu 25 czerwca 2008 r. udzieliła mu szerokiego pełnomocnictwa ,m.in. do sprzedaży lokalu , do załatwienia wszelkich spraw meldunkowych ,do zawierania umów najmu, dzierżawy i użyczenia, do podpisywania w jej imieniu wszelkich pism, oświadczeń, podań, wniosków, umów, deklaracji, w tym podatkowych i innych dokumentów oraz do składania wszelkich oświadczeń wobec organów administracji rządowej i samorządowej, organów podatkowych, sądów, banków, spółdzielni mieszkaniowych, zakładu energetycznego, zakładu gazownictwa i innych osób prawnych i fizycznych. Przedmiotowe mieszkanie jest zadłużone z tytułu opłat czynszowych i innych należności w spółdzielni mieszkaniowej .

A. T. jest osobą niepełnosprawną w stopniu znacznym - od lat leczy się psychiatrycznie z rozpoznaniem schizofrenii paranoiidalnej. Nie przyjmuje jednak regularnie, zgodnie z zaleceniami lekarskimi , leków . Często jest nastroju depresyjnym, ma omamy słuchowe, urojenia ksobne, prześladowcze. Wymaga leczenia farmakologicznego i stałych wizyt w (...).

S. M. (1) w dacie zawierania z powodem umowy była matką samotnie wychowującą trójkę dzieci, z tego dwojga ojcem miała być powód. W styczniu 2011 r. zamieszkała ona w schronisku dla osób bezdomnych w K..

Po tak poczynionych ustaleniach , dokonując ich oceny prawnej Sąd uznał ,że roszczenia powoda są nieuzasadnione .

Powód dochodził zadośćuczynienia pieniężnego za naruszenie dóbr osobistych w postaci godności, prywatności, tajemnicy korespondencji, nietykalności mieszkania, własności. Zarzucał ,że był wielokrotnie przez pozwanym poniżany. Ciągłe awantury wszczynane przez pozwanym miały doprowadzić do pogorszenia jego stanu zdrowia ,nadto pozwani mieli mu wyrządzać liczne szkody materialne.

Takie zarzuty wymagały ustalenie, czy rzeczywiście pozwani naruszyli dobra osobiste powoda w ten sposób, że ułbızali mu, naruszyli jego prywatnořć, poprzez wejřcie do piwnicy stanowiącej jego własnořć, nadto naruszyli jego własnořć i godnořć poprzez zamieszkiwanie w jego domu i „dotykanie” jego rzeczy codziennego użytku (m. in. garnków, noży), naruszyli tajemnicę korespondencji, poprzez odbieranie od listonosza korespondencji adresowanej do powoda i jego matki – M. T..

Sąd ostatecznie uznał, takie swoje stanowisko szerzej uzasadniając, że powód nie wykazał by jego dobra osobiste takie jak : godnořć, prywatnořć, tajemnica korespondencji, nietykalnořć mieszkania, własnořć zostały w ogóle naruszone poprzez bezprawne zachowanie pozwanych. Podobnie, w ocenie Sądu, powód nie zdołał wykazać by zostały naruszone pozostałe jego dobra osobiste, a więc tajemnica do korespondencji, prywatnořć, nietykalnořć mieszkania, własnořć. Według Sądu nie zasługiwały na uwzględnienie również pozostałe żądania powoda, a dotyczące zasądzenia od pozwanej odszkodowania za nie wypełnienie przez nią obowiązku opieki nad nim, za przywłaszczenie jego pieniędzy. Podobnie ocenił Sąd roszczenia odszkodowawcze powoda skierowane do pozwanych – o zapłatę za bezumowne korzystanie z piwnic, za kradzież klucza do piwnicy oraz telewizora i odtwarzaczy DVD, za zadłużanie mieszkania w G. (...) za zdewastowanie mieszkania przez pozwanych, jak i syna pozwanej, za usunięcie pralki automatycznej, za sypianie w domu powoda, za zmianę zamka w drzwiach mieszkania oraz co do zadořuczynienia za utrudnianie życia powodowi i wyganianie go z domu. Uznał Sąd, że te roszczenia odszkodowawcze są nielogiczne, nie mają żadnego odzwierciedlenia w zebranych w sprawie materiale dowodowym, a nadto wielokrotnie były modyfikowane i opierane na zmienianych podstawach faktycznych. Sąd szerzej uzasadnił dlaczego ostatecznie ocenił również te żądanie odszkodowawcze jako bezzasadne.

Sąd mając na uwadze treść złożonego przez powoda pisma procesowego z dnia 14 września 2011 r. dotyczącego zmiany (doprecyzowania) powództwa uznał, że wymienione w piśmie żądania również nie zasługują na uwzględnienie. Powód wnosil bowiem o ustalenie określonych okoliczności faktycznych. Przepis art. 189 k.p.c. stanowi, że powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Nie może natomiast dochodzić przed sądem ustalenia okoliczności faktycznych. Dodał Sąd, że roszczenia ujęte w piśmie procesowym z 14 września 2011 r. dotyczyły naruszenia dóbr osobistych powoda oraz zadłużenia mieszkania powoda, które to żądania, w ocenie Sądu, nie zostały poparte żadnymi dowodami.

Na koniec Sąd uzasadnił swoje decyzje dowodowe (dotyczące w szczególności dowodów osobowych).

Konsekwencją tak poczynionych ustaleń było oddalenie powództwa w całości oraz orzeczenie o wynagrodzeniu należnym pełnomocnikom procesowym reprezentujących powoda z urzędu.

Z wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie nie zgodził się powód. Zaskarżył on powyższe orzeczenie w zakresie oddalającym jego powództwo (pkt I). Powód, reprezentowany przez dwóch profesjonalnych pełnomocników procesowych, wartość przedmiotu zaskarżenia określił na kwotę 2.880.500 złotych.

Na apelację wywiedzioną w sprawie składało się kilka pism procesowych, tj. pisma sporządzone przez samego powoda oraz przez reprezentujących go pełnomocników procesowych. Są to mianowicie następujące pisma : z dnia 1.12.2011 (k.513, do Sądu złożone w dniu 9.12.2011 r.); z dnia 23.12.2011 r. (k.533) i z 29.12.2011 r. (k.545) oraz pismo z dnia 23.12.2011 (k.k.529) stanowiące uzupełnienie braków formalnych apelacji.

Wynika z nich, że Sądowi Okręgowemu zarzucono :

1. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy, w szczególności

naruszenie:

a) art. 227 k.p.c. - poprzez zamknięcie rozprawy i wydanie wyroku dnia 24 listopada 2011 r., bez uwzględnienia dowodu z przesłuchania D. A., który to dowód miał być przeprowadzonym dnia 19 grudnia 2011 r. przez Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim (w ramach odezwy, sygn. akt: I Cps 30/11), a także poprzez nieprzeprowadzenie

zawnioskowanego bezpośrednio przez powoda dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy dla „udokumentowania i celowości zdewastowań, z wyceną kosztu naprawy tych zdewastowań w mieszkaniu G.(...), co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia przez Sąd I Instancji, że powód nie udowodnił swych roszczeń;

b) art. 233 § 1 k.p.c. - poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów polegające na całkowitym pominięciu przesłuchania powoda w charakterze strony pomimo, iż wyczerpująco wyjaśnił on przebieg wydarzeń, na których opiera się jego roszczenia, a ponadto przedstawił zakres poniesionej szkody powstałej z winy pozwanej, przy czym Sąd I Instancji nie uzasadnił, dlaczego zignorował to zeznanie;

c) art. 232 zd. 2 k.p.c. - poprzez niepodjęcie przez Sąd I Instancji inicjatywy dowodowej, choć - zdaniem powoda - Sąd powinien dopuścić z urzędu dowody, o których przeprowadzenie powód nie wystąpił ze względu na jego zły stan zdrowia i wynikającą z niego nieporadność procesową;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, w szczególności:

a) art. 415 k.c. - poprzez uznanie, że nie zaszły przesłanki jego zastosowania, w szczególności poprzez bezpodstawne przyjęcie, że powód nie wykazał, że poniósł szkodę ani że istniał związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy zachowaniem pozwanej a zniszczeniem mienia powoda;

b) art. 471 k.c. w zw. z art. 734 § 1 k.c. i art. 750 k.c. - poprzez uznanie, że wiążąca strony umowa miała taki charakter, że nie można od pozwanej domagać się, aby ją wykonywała mimo, iż wiążąca strony umowa cywilnoprawna była tzw. umową nienazwaną, mającą cechy umowy najmu oraz umowy zlecenia;

c) art. 659 k.c. w zw. z art. 9 ust. 5 ustawy dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego - poprzez całkowity brak odniesienia się do roszczenia powoda w przedmiocie zwrotu należności za media wykorzystane przez pozwaną, w szczególności Sąd I Instancji w żaden sposób nie wyjaśnił, dlaczego oddalił powództwo w tym zakresie (6.000 zł tytułem zwrotu nieuiszczonych przez pozwaną opłat za korzystanie z energii elektrycznej), choć Sąd przyznał, że strony postępowania łączyła umowa, na podstawie której pozwana była zobowiązana uiszczać opłaty z tytułu korzystania z lokalu;

d) art. 24 k.c. w zw. z 448 k.c. w zw. z art. 230 k.p.c. - poprzez przyjęcie, że nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, mimo konsekwentnej relacji powoda w tym przedmiocie, przy braku relacji strony przeciwnej, przez co - w konsekwencji - Sąd I Instancji uznał, że powodowi nie należało się zadośćuczynienie.

3. poczynienie w sprawie błędnych ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia w sprawie przez m.in. pominięcie faktu ,że D. A. zamieszkiwał w G. , korzystał ze znajdującego się w nim wyposażenia, utrudniał zamieszkiwani w w tym lokalu powodowi , a pozwana odbierała korespondencję powoda ,jak też jego świadczenia rentowe;

4. naruszenie prawa procesowego tj. art. 339 i art. 343 k.p.c. przez zaniechania wydania wobec pozwanego D. A. wyroku zaocznego,

5. pominięcie ,że powód pismem procesowym z dnia 19/09.2011 roku (które nie zostało doręczone pozwanym) , dokonał zmiany pozwu .

W konsekwencji tak sformułowanych zarzutów , szerzej uzasadnionych , strona powodowa wносиła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez uwzględnienie roszczenia w całości - k.534 (roszczenia z pozwu - k. 547) ewentualnie uchylenie przedmiotowego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie; a nadto przyznanie na rzecz adwokatów od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu w postępowaniu przed Sądem II instancji, według norm przepisanych.

Pozwana S. A. nie ustosunkował się do apelacji powoda ,na rozprawę apelacyjną nie stawiła się .

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył , co następuje :

apelacja skutkowałą koniecznością uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania , z postawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Dla uporządkowania stanu sprawy Sąd Odwoławczy poczynił następujące ustalenia : roszczenie zgłoszone w pierwszym pozwie (sprawa o sygn. I C 992/08) powód następnie wielokrotnie modyfikował , a mianowicie uczynił to w następujących pismach procesowych :

- z dnia 7. 05. 2009 r. (k.48) ,

- z dnia 27. 06. 2019 r. (k. 69),

- z dnia 4. 06. 2009 r. (k. 119),

- z dnia 24. 01. 2011 r. (k.199) ,

- z dnia 1.06.2011 r. (k.343) zawierającym nowe roszczenia w stosunku do pozwanej,

-z dnia 14.09.2012 r. , złożonym do Sądu Okręgowego w dniu 19.09.2011 r. (k.452) , w którym powód oświadczył ,że cofa wszystkie roszczenia zgłoszone do tej pory i zgłosił nowe roszczenia o zapłatę oraz o ustalenie , z czego cztery były skierowane przeciwko pozwanej (w tym żądanie zapłaty zadośćuczynienia w kwocie łącznej 6.000 zł) , jedno przeciwko pozwanemu oraz dwa przeciwko obojgu pozwanym, w tym żądanie ustalenia oraz zapłaty od pozwanych na rzecz powoda kwoty 7 000 zł.

Z kolei jeżeli chodzi o roszczenia zgłoszone w pozwie z dnia 27 stycznia 2009 r. - sprawa o sygn. I 87/09 - to powód A. T. w piśmie procesowym z dnia 28.03.2011 r. pozew przeciwko D. A. w całości cofnął pozew i zrzekł się w stosunku do niego roszczenia , a w stosunku do S. A. ograniczył swoje żądanie do sześciu roszczeń (w tym zadanie zapłaty zadośćuczynienia w kwocie 488 000 zł) , na łączną kwotę 742.918 zł ,cofając roszczenie w pozostałej części i zrzekając się go również (k. 403-4) .

W takiej sytuacji procesowej postanowieniem z dnia 1 kwietnia 2011 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie w sprawie o sygn. I C 87/09 umorzył postępowanie w stosunku do pozwanego D. A. w całości , a wobec S. A. w zakresie ponad kwotę 742 918 zł (k.437) .

W sprawie I C 87/09 pozwanym doręczono odpis pozwu (k.64 - 65 ; 81-2).Pozwani następnie stawili się rozprawę wyznaczoną na dzień 21 .09.2009 r .,oboje wnosili o oddalenie powództwa w całości (k.93),

Postanowieniem z dnia 27 kwietnia 2011 r. wydanym w sprawie I C 992/08 Sąd Okręgowy w Szczecinie połączył w celu łącznego rozpoznania sprawę z powództwa A. T. przeciwko S. A. o sygn. akt I C 87/09 ze sprawą z powództwa A. T. przeciwko S. A. i D. A. o sygn. akt I C 992/08 i połączone sprawy prowadzić pod sygn. akt I C 992/08 (k.270) .

Dodać trzeba ,że w sprawie wszczętej pismem powoda złożonym w dniu 3 grudnia 2008 roku pozew doręczono wyłącznie pozwanej ,ona też zajęła stanowisko w sprawie wnosząc w piśmie procesowym z dnia 29.01.2011 r. (k.224) o oddalenie roszczeń powoda jako bezzasadnych .

Pozwanej nie doręczono jednak ostatnich pism procesowych powoda , a mianowicie tego z dnia 1 czerwca oraz z dnia 14 września 2011 roku , w których powód w istotny sposób, w szczególności w tym ostatnim , przekształcił przedmiotowo powództwo cofając zasadniczo wcześniejsze roszczenia i zgłaszając nowe .

Pozwanemu D. A. odpisu pozwu w tej sprawie nie doręczono natomiast skutecznie w ogóle - pierwsza przesyłka zawierająca odpis pozwu kierowana na adres G. (...)w grudniu 2009 roku powróciła z adnotacją poczty ,że adresat się

wyprowadził (k.136). P. do pozwanego kierowane były również na adres w B. gdzie , jak wynika z informacji Policji z dnia 2.12.2011 r (k.600) , D. A. nie zamieszkiwała od trzech lat tj. od 2009 r. (por. k. 481 - zawiadomienie o terminie ostatniej rozprawy przed Sądem Okręgowym) . Oznacza to ,że przesyłki kierowane do pozwanego D. A. na adres w B. tj. odpis pozwu , pisma sądowe i pisma procesowe powoda oraz zawiadomienia o terminie rozpraw nie zostały stronie skutecznie doręczone (przez awizo) .

Zarządzeniem Przewodniczącego z dnia 2.10.2012 r. ustanowiono dla pozwanego D. A. ,nieznanego z miejsca pobytu kuratora w osobie S. S., któremu doręczono odpis apelacji złożone w sprawie przez powoda.

Kurator wnosił o oddalenie apelacji powoda i przyznanie mu wynagrodzenia jako kuratorowi ustanowionemu dla strony .

Przed przejściem do oceny samej apelacji i zawartych w niej zarzutów Sąd Odwoławczy w pierwszej kolejności zauważa , że zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. sąd II instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. W tej sprawie skarżący wprowadził nieważności postępowania nie zarzucał, Sąd Apelacyjny stwierdził ją jednak z urzędu . Przyczyny nieważności sformułowane są w art. 379 k.p.c. .Jedną z nich jest pozbawienie strony możliwości obrony swych praw - art. 379 pkt 5 k.p.c. Sąd drugiej instancji po stwierdzeniu nieważności postępowania z przyczyny naruszenia praw strony do obrony w zasadzie bez względu na zasadność innych ewentualnie zarzutów apelacyjnych, musi uchylić zaskarżony wyrok i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania. Zawarte w art. 379 pkt 5 sformułowanie: "jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw" jest bardzo ogólne. W orzecznictwie przyjmuje się jednak , że pozbawienie strony możliwości obrony swoich praw polega na tym, że z powodu wadliwych czynności procesowych sądu lub strony przeciwnej nie mogła ona brać i nie brała udziału nie tylko w toku całego postępowania, ale także w jego istotnej części, przy czym chodzi o całkowite faktyczne pozbawienie możliwości obrony .Tak więc stwierdzenie nieważności postępowania wymaga rozważenia, czy w konkretnej sprawie nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, czy uchybienie to miało wpływ na możliwość działania strony oraz, czy pomimo zaistnienia tych dwóch przesłanek, strona mogła bronić swoich praw. Tylko przy kumulatywnym spełnieniu tych wszystkich elementów można mówić o prowadzącym do nieważności postępowania pozbawieniu strony możliwości obrony swoich praw.

Jest niesporne ,że w sprawie toczącej się pod sygn. I C 992/08 pozwany nie uczestniczył w ogóle w procesie – nie doręczono mu prawidłowo pozwu ,ani żadnego z zawiadomień o wyznaczonych w sprawie posiedzeniach . Spowodowane zostało to tym ,że Sąd Okręgowy błędnie zapewne przyjmował ,że doręczenie pism pozwanemu następowało przez awizo , czyli zgodnie z wymogami w oparciu art. 139 § 1 k.p.c. Z akt sprawy nie wynika by pozwany został skutecznie pouczone o obowiązku informowania strony o zmianie swojego miejsca zamieszkania (art.136 § 1 k.p.c.). Oznacza to ,że wskutek naruszenia przepisów o doręczeniu pozwany D. A. w ogóle nie wiedział o toczącym się procesie ,nie brał w nim udziału , jego prawa do obrony zostały niewątpliwie naruszone . Wprawdzie został wydany w Sądzie Okręgowym wyrok korzystny dla tego pozwanego bo powództwo oddalono w całości, nie zmienia to jednak stanu rzeczy, zważywszy już choćby na zakres apelacji powoda.

Powyższe już tylko uzasadniało uchylenie wyroku , zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością czyli praktycznie od doręczenia pozwanemu pozwu w sprawie toczącej się pod sygn. akt I C 992/08 i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania , z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego - art. 386 § 2 k.p.c.

Art. 321 § 1 k.p.c. stanowi ,że sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie. Wskazany przepis wyraża kardynalną zasadę wyrokowania dotyczącą przedmiotu orzekania, według której sąd związany jest żądaniem zgłoszonym przez powoda . W przedmiotowej sprawie powód pod koniec procesu dokonał zmiany powództwa , w tym zasadniczo cofnął uprzednio dochodzone roszczenia. Art. 193 § 3 k.p.c. z kolei stanowi ,że jeżeli powód występuje z nowym roszczeniem zamiast lub obok roszczenia pierwotnego stan sprawy w toku rozpoczynają się z chwilą, w której roszczenie to powód zgłosił na rozprawie w obecności pozwanego, w innych zaś wypadkach - z chwilą doręczenia pozwanemu pisma zawierającego zmianę i odpowiadającego wymaganiom pozwu.

W przedmiotowej sprawie Sąd zasadniczo orzekł co do roszczeń cofniętych przez powoda, a jego ostatnich pism procesowych (w szczególności ostatniego) w których dokonał on przecież tak istotnej zmiany powództwa nie doręczył pozwanej i nie podjął nawet próby doręczenia ich pozwanemu. Z treści uzasadnienia wyroku wynika ,że Sąd „przeoczył” pismo powoda z dnia 14.09.2011 r. i dlatego orzekł o roszczeniach już cofniętych. Pozwani z kolei nie mieli możliwości by oświadczyć się co do cofnięcia pozwu w sprawie w tej części (art. 203 k.p.c.,) .Czyniło to niemożliwym umorzenie postępowania w sprawie na etapie postępowania apelacyjnego. Sąd w kilku zdaniach wypowiedział się co do roszczeń zawartych w piśmie powoda z dnia 14.09.2009 r.- uczynił to niejako na marginesie , po ocenie zasadności wcześniejszych roszczeń powoda i stwierdził krotko ,że te roszczenia i tak są niezasadne. Niesporne jest jednak ,że pism tych nie doręczył stronie pozwanej , nie powstał w przedmiocie stan sprawy w toku (art. 192 k.p.c.). Sąd w istocie nie orzekł w każdym razie o części zgłoszonych roszczeń.

Dla powodu ustanowiono pełnomocnika z urzędu do każdej z dwóch spraw , po umorzeniu postępowania w sprawie I C 87/09 w stosunku do pozwanego D. A. adw. A. O. był pełnomocnikiem powoda w sprawie już tylko przeciwko pozwanej. Dodać trzeba ,że skoro roszczenia w obu sprawach były zasadniczo tożsame to należało pozew , w oparciu o art. 199 § 1 k.p.c. , w sprawie późniejszej odrzucić.

Zauważyć jeszcze trzeba ,Sąd Okręgowy dokonał połączenia spraw do łącznego rozpoznania .W tym miejscu należy przeto zauważyć ,że połączenie dwu oddzielnych spraw w celu ich łącznego rozpoznania lub także rozstrzygnięcia na podstawie art. 219 k.p.c. nie oznacza, że takie połączenie tworzy z tych spraw jedną nową sprawę. Połączenie podyktowane względami technicznymi i ekonomią procesową nie pozbawia połączonych spraw ich odrębności i nie zmienia faktu, że łącznie rozpoznawane i rozstrzygane sprawy (a tu tylko łącznie rozpoznawane) są nadal dwiema samodzielnymi sprawami. Dlatego też wyrok powinien zawierać z osobna rozstrzygnięcie co do każdej z połączonych spraw. Zamieszczenie rozstrzygnięć w jednym wyroku (wyrok łączny) nie niweczy samodzielności połączonych spraw. Sąd Okręgowy orzekając w przedmiotowej sprawie o powyższej regulacji zapomniał.

Doprowadziło to do takiej sytuacji ,że każdy z dwóch pełnomocników powoda z urzędu zaskarżał w całości wyrok oddalający powództwo , określając zresztą taką samą wartość przedmiotu zaskarżenia (kwota 2.880.500 zł) , choć różny już tylko był ich zakres umocowania w zakresie reprezentowania powoda. Niesporne jest również i to ,że pełnomocnicy powoda nie dostrzegli ,że ich mandat dokonał ostatecznie radykalnej zmiany roszczenia (to przeoczenie , jak i przeoczenie Sądu spowodowane zostało zapewne wielością i zmiennością roszczeń powoda). Ustalając wartość przedmiotu zaskarżenia każdy z nich zliczył wartość roszczeń wyszczególnionych przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku (choć były one kierowane przez powoda w części do pozwanego , w części do pozwanej , a w części do nich obojga).

Powyzsza nieprawidłowość ostatecznie , wobec tak istotnej zmiany powództwa przez samego powoda ,który w sposób logiczny wyluszczył motywy takiej swojej decyzji , nie ma tu już specjalnego znaczenia.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd zacznie od tego ,że doręczy pozwanym pismo procesowe w którym powód dokonał zmiany powództwa , jeżeli powodowie zgodzą się na cofnięcie powództwa nie ma potrzeby doręczania wcześniejszych pozwów. Jeżeli dojdzie do umorzenia postępowania w sprawie w części to Sąd oceni czy w toku są rzeczywiście dwie sprawy , i dalej czy powodowi potrzebna jest pomoc aż dwóch pełnomocników z urzędu .

W zaistniałym stanie rzeczy (nieważności oraz naruszenia art. 321 k.p.c.) zbędnym było odnoszenie się do zarzutów apelacyjnych sformułowanych w apelacji powoda ,który ma niewątpliwie racje gdy zarzuca ,że było nieprawidłowe wyrokowanie w sprawie w sytuacji gdy odezwa z jego przesłuchanie w charakterze strony nie została do sądu meriti zwrócona .

Z tych wszystkich przyczyn wyżej wskazanych konieczne było uchylene zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania , z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego – art. 386 §2 w zw. z art. 108§ 2 k.p.c. (marginalnie już tylko Sąd zauważa ,że

swoim rozstrzygnięciem nie objął postanowienia z dnia 21.12.2011 r. – orzeczenie to nie stanowiło uzupełnienia wyroku).

Na koniec Sąd Odwoławczy jeszcze zwraca uwagę na to ,ze powód w toku ostatniej rozprawy (pod jej koniec) podał ,że pozwany być może przebywa w ZK wS. S. ,uzasadnionym wydaje się sprawdzenie tej informacji .

Mirosława Gołuńska Danuta Jezierska Agnieszka Sołtyka